

DE GRUNOPOST

Royal Naval
Division

1914 - 1916
kamp Döberitz

VERENIGINGSBLAD VAN DE
**PHILATELISTEN VERENIGING
GRONINGEN**

Emmastraat 5, 9722 EW Groningen
050-5259610

58e jaargang nr. 3

herfst 2023

Rietdijk

A° 1919

Postzegel- en Muntveilingen

- Een betrouwbare taxatie van uw verzameling?
- Een hoge opbrengst via een internationale veiling?
- Een gedegen en correcte afwikkeling van uw levenswerk?

Laat Rietdijk uw partner zijn!

In **april** en **november** telkens een grote postzegelveiling en in **juni** en **december** telkens een grote muntveiling.

Wij zijn doorlopend op zoek naar **postzegels** en **munten**!

Voor **grote** inzendingen komen wij graag naar u toe!

Bel: **070-364 79 57**

of mail: info@rietdijkveilingen.nl

Adres Noordeinde 41 (schuin t.o. paleis)
2514 GC 's-Gravenhage

Telefoon 070-364 79 57 (postzegelveiling)
070-364 78 31 (muntveiling)

Fax 070-363 28 93

Internet www.rietdijkveilingen.nl

E-mail info@rietdijkveilingen.nl

DE GRUNOPOST

verschijnt 4 x per jaar

Verenigingsblad van de Philatelisten Vereniging Groningen

Hoofdredacteur Douwe van der Heide
 Redacteur Gerrit Visser
 Gastschrijvers Gerrit v.d. Molen, Peter Poortvliet, Ernst Flentge en Cees Janssen

>> centraal e-mailadres voor kopij: pvgredactie@gmail.com <<

CENTRUM PHILATELISTEN VERENIGING GRONINGEN

Adres: Emmastraat 5, 9722 EW Groningen; Telefoon: 050 - 525 96 10

Winkel en service-afdeling zijn elke woensdag van 10.00 - 16.00 uur en op zaterdag van 10.00 -12.30 uur geopend (van mei tot en met augustus korter open; zie de website)

Website: www.philatelist.nl

ISSN: 2211-0925

Contributie: € 50- per jaar (bij betaling vóór 1 januari van het nieuwe verenigingsjaar) t.n.v. Phil. Ver. Groningen, afd. contributie.
Rekening nr.: NL98 INGB 0004 4911 02

Ledenadministratie: Jan Bennes Steur, J. Ellenbergerstraat 14, 9746 AJ Groningen, tel. 050 - 5772457; mail: pvgleden@gmail.com

mailadressen:

Voorzitter	pvgvoorzitter@gmail.com
Secretariaat	pvgsecretaris@gmail.com
Penningmeester	pvgpenningmeester@gmail.com
Afdeling Service	pvgnieuwttjes@gmail.com
Rondzendverkeer	pvggrondzending@gmail.com
Veiling	pvgveiling@gmail.com
Grunopost	pvgredactie@gmail.com
Ledenadministratie	pvgleden@gmail.com

58e jaargang - nr. 3

herfst 2023

Inhoudsopgave:

- pag. 2: Advertentie Rietdijk
- pag. 3: Verenigingsgegevens en mailadressen
- pag. 4: Inhoudsopgave, agenda, bestuursnieuws, van de voorzitter enz.
- pag. 7: Oderland 1947: Een stempel en opsporing verzocht (door Gerrit van der Molen)
- pag. 9: Postverkeer Royal Naval Division 1915 (door Peter Poortvliet en Ernst Flentge)
- pag.20: Franco-takje stempels (door Cees Janssen en Douwe van der Heide)
- pag.25: De zogenaamde Farley zegels; slot (door Douwe van der Heide)
- pag.28: Advertentie Corinphila

De ledenvergaderingen vinden plaats op de 4e maandagavond van de maand in het gebouw van BSV Selwerd (Elzenlaan 72, Groningen).

Zaal open om 19.00 uur (om bijvoorbeeld te ruilen). De vergadering begint om 20.00 uur.

Vergaderdata in 2023 / 2024 zijn op de volgende 4e maandagavonden:

25 september, 23 oktober, 27 november, 18 december, 22 januari 2024

koffie, thee, frisdrank, bier en wijn zijn gratis tijdens de ledenvergadering

>> Parkeren is na 18.00 uur gratis <<

AGENDA:

- 1) officiële opening 20.00 uur (zaal open om 19.00 uur)
- 2) behandeling notulen van de vorige vergadering
- 3) voorlezen eventuele ingekomen stukken
- 4) mededelingen
- 5) filatelistische nieuwtjes / nieuws
- 6) aanmelding nieuwe leden
- 7) pauze
- 8) eventuele lezing (meestal door Ernst Flentge)
- 9) rondvraag
- 10) verloting of bingo (zie de website)
- 11) sluiting rond 22.00 uur

*****

Kopij voor de Grunopost moet uiterlijk binnen zijn vóór:

1 november voor het winternummer

1 mei voor het zomernummer

1 februari voor het voorjaarsnummer

1 augustus voor het herfstnummer

N.B. Als er teveel aanbod van kopij is, kan uw kopij soms later pas geplaatst worden.

Overzicht functionarissen:

Voorzitter:	Ernst Flentge
Secretaris:	Gerrit Visser
Penningmeesters	1e: Bé Buring en 2e: Ad Weening
Ledenadministratie:	Jan Bennes Steur
Hoofdredacteur Grunopost:	Douwe van der Heide
Service-afdeling:	Ad Weening (+ parttime: Jaap Kramer en Klaas Gibcus)
Veilingen:	Ad Weening en Bert Rozema
Hoofd rondzendverkeer:	Janneke Volckmann
Werkgroep Bibliotheek:	voorzitter Ernst Flentge
Werkgroep Plaatfouten:	voorzitter Ernst Flentge

Adviescommissie voor liquidatie van postzegelbezit

Deze commissie is ingesteld om de nabestaanden van onze leden belangeloos te adviseren bij de eventuele veiling of verkoop van een verzameling na het overlijden van de eigenaar. Omdat vaak onduidelijk is tot wie men zich in een dergelijk geval kan richten, adviseert het bestuur dat u in uw verzameling een briefje legt waarop de naam en telefoonnummer van het/een commissielid is vermeld:

Ad Weening, tel. 06-15593686

Douwe van der Heide, tel. 050-5276312

N.B. Helaas kunnen wij u alleen in ons Centrum adviseren. Wij komen niet bij u thuis!

*****

Van de voorzitter:

Tijdens de laatste Algemene Ledenvergadering van de verenigingen die aangesloten zijn bij de KNBF, is er een voltallig nieuw bestuur benoemd.

De foto van Monique Erkelens op de vorige pagina toont het nieuwe bestuur van de KNBF: Van links naar rechts Ivo Slikkerveer (bestuurslid), Arie Zonjee (commissaris juryzaken en tentoonstellingen), Michael Brekelmans (commissaris communicatie), Conny van Vliet (penningmeester), Peter Teurlings (voorzitter), Pieter Verbakel (secretaris) en Wout Janse (vicevoorzitter). *Meer informatie in Filatelie nr. 8 van augustus.*

Beurs in Essen:

Voor de zomer was er een groots opgezette internationale beurs in Essen, Duitsland. Het aantal bezoekers overtrof alle verwachtingen; duizenden en duizenden bezoekers. Tussen de de tentoonstellingskaders was het zelfs druk en moest je wel eens wachten voordat je de topcollecties kon bekijken. Ook bij de vele handelaren was het een drukte van belang en moest je vaak wachten om aan de beurt te komen. Bij de stands van de landenvertegenwoordigingen was het constant druk. De verzamelaars met vaak goed gevulde beurzen waren op zoek naar die ontbrekende zegels of naar gestempeld echt gelopen materiaal, brieven, posthistorie, bijzonderheden. Het aantal leden van onverenigingen mag dan langzaam achteruit lopen, maar op die beurs was zo iets niet te merken. *(N.B. helaas was dit de laatste beurs in Essen, zie Filatelie nr. 8; red.)*

Poststempels:

Bij de meeste leden valt het op dat het echt gelopen, gestempeld materiaal, weer meer in de belangstelling staat. Stempels van de provincie waar je woont, een bepaalde plaats, je geboorteplaats. Of bepaalde data, zoals de eerste of laatste dag van het jaar, 29 februari enz. enz. In partijen en dozen is zo iets natuurlijk goed te vinden en in ons verenigingsgebouw is dat vaak wel aan te treffen of te ruilen.

De oproep om een missende Tuimelstempelafdruk aan te leveren heeft nieuwe afdrucken opgeleverd, maar we zijn er nog lang niet om van alle PostNL-loketpunten van de provincie Groningen een afdruk te verkrijgen.

Ernst Flentge, voorzitter

*****

U herkent bijgaande afbeelding natuurlijk direct.... Jawel, dezelfde afbeelding is te vinden op zegel 1081 in onze postzegelcatalogus.

Ik vond afbeelding en bijbehorend gedicht in de NRC bij een overlijdensadvertentie.

Douwe van der Heide

Oderland 1947: Een afstempeling en opsporing verzocht

Onlangs kwam ik in het bezit van onderstaande twee blokken (ongetand en getand).

Deze blokken zaten in een map die door de afdeling Service te koop werd aangeboden aan de leden van onze vereniging. Onze secretaris, Gerrit Visser, had wel belang bij meerdere zegels die op de stockkaarten zaten. Bovenstaande blokken bezat hij echter al. Ondergetekende had alle zegels van het aangeboden al maar nog niet de beide blokken. Een verdeling was dus snel gemaakt.

Gerrit Visser attendeerde mij nog op de afstempeling, die als volgt luidt:

(2) FRANKFURT (ODER)
-5.10.47 5-12 OKT
1947
1e ODERLAND-SCHAU

Verder staat er bovenaan gedrukt: FÜNF REICHSMARK en onder: FÜR FLÜCHTLINGS-UND ALTERSHILFE.

Bij het zoeken op internet blijkt dat in 1947 de betreffende tentoonstelling niet is gehouden, maar in september 1948. Zelf heb ik diverse artikelen op internet doorgelezen maar kon niet tot een bevredigend antwoord komen. Werd dit stempel misschien al een jaar eerder gebruikt voor een "inzameling" van geldelijke middelen om zo een deel van de tentoonstelling te financieren? Dat heb ik niet uit de artikelen kunnen opmaken. Misschien zijn er leden van onze vereniging die wel het juiste antwoord hebben.

Wel had Frankfurt an der Oder zwaar te lijden gehad tijdens de Tweede Wereldoorlog en een groot deel van de stad was verwoest. Er moest grote wederopbouw plaatsvinden, dus misschien waren deze blokken ook alleen maar ten behoeve van de hulp aan vluchtelingen en ouderen, als oorlogsslachtoffers, uitgegeven en werd tegelijk propaganda gemaakt voor de tentoonstelling die een jaar later plaats zou hebben. Overigens, wie op internet zoekt vindt veel poststukken e.d. betreffende deze "SCHAU".

De Oderland-Schau van 19 - 26 september 1948 (copyright foto: Karl Heinrich Liess / Stadtarchiv Frankfurt-an-der-Oder)

Gerrit van der Molen

Postverkeer personeel Royal Naval Division 1914-1915

door Ernst Flentge en Peter Poortvliet

mutsband **Royal Naval Division**

mutsband **Royal Naval Volunteer Reserve**

pet embleem **Royal Marines**

In zijn boek over het Engelse Kamp verhaalt Menno Wielinga uitgebreid de ontstaansgeschiedenis, de uitrusting van de Royal Naval Division en de gevechten bij Antwerpen, om duplicatie te voorkomen verwijs ik naar dit boek.

Dit verhaal gaat over het postverkeer van de militairen nadat ze het Kanaal waren overgestoken, deelgenomen hadden aan de gevechten bij Antwerpen, teruggekeerd waren naar Groot Brittannië dan wel geïnterneerd te Groningen of als krijgsgevangenen afgevoerd naar Duitsland.

De Marine Brigade (de mariniers) arriveerde tussen 27 en 31 augustus 1914 te Oostende, op 4 oktober was de gehele Divisie (2 brigades vlootpersoneel en 1 brigade mariniers) in België aangekomen, om het Belgische leger bij de verdediging van Antwerpen te assisteren. De Divisie opereerde onder het gezag van "The Admiralty" te Londen.

Afb.1 hieronder: een illustratie van de werkzaamheden van de Divisie te Nieuwpoort; het bouwen van versterkingen.

De franstalige tekst onder op de kaart vermeldt: "La Brigade navale Anglaise prépare des retranchements au sud de Nieuport".

De Inzet in België

Qua postverkeer waren de regels van de Royal Navy van kracht. Er was geen veldpostkantoor ingedeeld bij de divisie, de post werd via Marine kanalen naar Londen gestuurd, aldaar gestempeld en gedistribueerd.

De Divisie was "On Active Service" en de militairen hadden portvrijdom. Wel was er in Oostende door de Army een Auxiliary Base Post Office D geopend ten behoeve van het IV Army Corps en de Royal Naval Division. (Afb. 2 en 3).

Afb. 4a-b is een kaart met groepsportret van 4 Royal Marines, op de post gedaan in België en naar Londen verstuurd, aldaar gestempeld en gedistribueerd.

Afb. 2: Stempel APO D (geopend 13-10-1914 en gesloten op 20-10-1914), volgens Proud te Oostende.

Afb. 3: Kaart vanuit Duinkerken verzonden op 13-10-14 via Army Post Office D, met de bmerking **S.M.** (Service Militaire), dus portvrijdom.

(Collectie Callens).

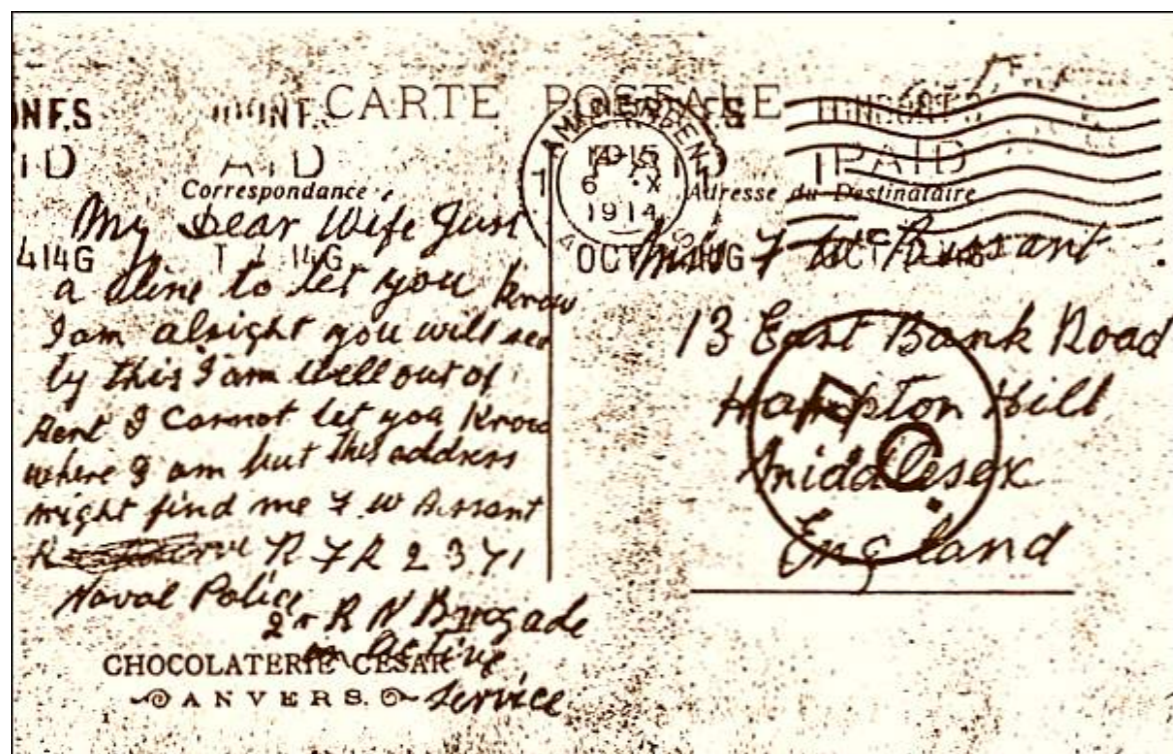

Afb.4a: een kaart met groepsportret van 4 Royal Marines

Afb. 4b: Kaart op 16-10-1914 verstuurd door Private Thomas Pearce, Chatham Batallion RMLI (de afzender sneuvelde op 1-5-1915), naar London en aldaar gestempeld met London PAID.

Ook werd er post vanuit Antwerpen via een brievenbus van de Belgische Post verstuurd, zie de volgende kaart:

Afb. 5: Kaart via de Belgische Posterijen vanuit Antwerpen verstuurd op 6-10-1914. De afbeelding komt uit het boek van Kennedy-Crabb, blz. 223.

De afzender behoorde tot de Naval Police van de 2de Royal Naval Brigade met de bemerking "On Active Service" handgeschreven links onder. In Londen is de kaart voorzien van het stempel London F.S. (Foreign Section) 7 Oct 1914, en voorzien van een Brits censuurmerk P.C.

De Naval Divisie moest uit Antwerpen worden teruggetrokken en keerde, deels via Brugge en Oostende, terug naar Engeland waar ze gelegerd werden in Blandford Naval Camp. Een ander gedeelte van de Divisie: 1500 man (de bataljons Benbow, Collingwood en Hawke) gingen in Zeeuws Vlaanderen de grens over naar het neutrale Nederland. Aldaar werden ze ontwapend en via Terneuzen en Vlissingen met de trein naar tijdelijke opvangplaatsen te Leeuwarden en Groningen vervoerd, later werden de bataljons in Groningen geïnterneerd.

N.B. Wat is het verschil tussen een divisie en een brigade? Een brigade telde 3.000 tot 5.000 militairen en een divisie 15.000 tot 20.000 militairen (Noot van de redactie).

Post kon door de geïnterneerde militairen worden ontvangen en verstuurd (portvrijdom). Afb. 6 toont het postkantoor in het Engelse Kamp. In het jubileumboek van 2015 is beschreven hoe het postkantoor functioneerde; op de foto werd de uitgaande post voorzien van het portvrijdomstempel.

Op de foto staan 2 matrozen, een sergeant van de mariniers en een marinier.

Afb. 6: het postkantoor in het Engelse Kamp te Groningen

Afb. 7: Kaart verstuurd uit Groningen 14-10-1914, bij ontvangst te Londen afgestempeld (in oranje) London F.S. op 20-10-1914 en het stempel P.C. Het Nederlandse stempel Portvrij, Franc de Port (Afb. 8) is hier niet gebruikt!

Afb. 8: Stempel "Portvrij" ingevoerd 18 november 1914, in tegenstelling tot de dienstorder staat hier "dans les Pays-Bas" en geen "dans des Pays-Bas" (zie bijlage A).

Afb. 9: Kaart verstuurd vanuit Camp Blandford op 7-12-1915 naar Groningen. De afbeelding komt uit het boek van Kennedy-Crabb blz. 223. De ontvanger behoorde tot het Hawk Batallion van de Royal Naval Division. Afgestempeld Blandford Naval Camp P.O. (Post Office) verstuurd via G.P.O. (General Post Office) Mount Pleasant naar Groningen en in Londen voorzien van het stempel Post Free / P.C. / Prisoners of War.

Gefangenenlager Döberitz in Duitsland

Het personeel van de Naval Division dat in 1914 bij de gevechten bij Antwerpen krijsgeslagen was gemaakt (ca. 400 man), werden ondergebracht in het Gefangenenlager Döberitz, een groot kamp gelegen op ca. 12 km van Berlijn.

Afb. 10 toont een brief verstuurd naar het Lager Döberitz vanaf het front in Frankrijk. De post is in eerste instantie verstuurd naar G.P. Londen Mount Pleasant, dit postale centrum verzorgde alle post van en naar het front en de gevangenkampen.

Afb. 11 laat een kaart zien dat vanuit het Duitse kamp (met Duits censuurstempel) naar Groot Brittannië is gestuurd. De kaart is in Londen ontvangen en voorzien van het machinestempel London F.S. PAID op 7-6-1916.

De brief van afbeelding 10 is verstuurd naar het Gefangenenlager Döberitz vanaf het front in Frankrijk door een militair van het 7th Royal Warwickshire Regiment behorende tot de 55th Brigade, 18th Division. Stempel FPO 55 van 1-2-1916, Brits censuurstempel type IV Nr 2334, met links de handtekening van de afzender. De brief is verstuurd via Londen G.P. Mount Pleasant, en in het kamp voorzien van een Duitse censuurstempel.

Afb. 11a toont een eigengemaakte kaart; in 1916 verstuurd van kamp Döberitz naar Groot-Brittannië. Krijgsgevangene Cecil A. Toole (RND) heeft blijkbaar de kaart gemaakt en zijn prachtige tekening met spotschrift naar huis gestuurd.

Het Gefangenenlager Dyrotz, Wustermark, Havelland, Brandenburg.

Mariniers van de Deal en de Plymouth Brigade werden, na krijgsgevangen gemaakt te zijn, gevangen gezet in het Kamp Dyrotz. (Afb. 12a en b).

Afb. 12a: Voorzijde kaart van Sgt Burton (rechts op de foto) in het krijgsgevangenen kamp te Dyrotz. Deal Battalion, Royal Marine Brigade LI. (Light Infantry) - (Collectie Callens)

Afb. 12b: Keerzijde van bovenstaande kaart, verstuurd uit Lager Dyrotz. Duits kampcensuurstempel + London FS Paid 23-12-1915 (Collectie Callens).

Blandford Naval Camp (UK)

Afb. 13: Poststempel van Naval Camp
P(ost) O(ffice) Blandford
(poststempel op onderstaande kaart)

Blandford Camp.

THERE'S an isolated, desolated spot I'd like to mention,
Where all you hear is "Stand at Ease," "Slope Arms,"
"Quick March," "Attention,"
It's miles away from anywhere, by Gad, it is a rum'un,
A chap lived there for fifty years and never saw a woman.
There's only two lamps in the place, so tell it to your mother,
The postman carries one, and the policeman has the other,
And if you want a jolly night, and do not care a jot,
You take a ride upon the car, the car they haven't got.
There are lots of little huts, all dotted here and there,
For those who have to live inside, I've offered many a prayer,
Inside the huts, there's RATS as big as any Nanny Goat,
Last night a soldier saw One Fitting on his Overcoat.
For Breakfast every morning, just like Old Mother Hubbard,
You Double round the bloomin' Hut and jump up at the cupboard
Sometimes you get bacon, and sometimes "lively" cheese,
That forms Platoon upon your plate, Orders Arms and Stands
at Ease.
It's dust up to the eyebrows, you get it in your ears,
But into it you've got to go without a sign of fear,
And when you've had a bath of dust, you just set to and groom,
And get cleaned up for next Parade, or else it's "Orderly Room."
Week in, week out, from morn till night, with full Pack and a rifle,
Like Jack and Jill, you climb the hills, of course that's just a trifle,
"Slope Arms," "Fix Bayonets," then "Present" they fairly put
you through it.
And as you stagger to your hut, the Sergeant shouts "Jump to it."
There's another kind of drill, especially invented for the Army,
I think they call it Swedish, and it nearly drives you barmy ;
This blinking drill it does you good, it makes your bones so tender
You can coil yourself up like a snake and crawl beneath the fender.
With tunics, boots and putties off, you quickly get the habit,
You gallop up and down the hills just like a blooming rabbit,
"Heads Backward Bend," "Arms Upward Stretch," "Heels
Raise," then "Ranks Change Places,"
And later on they make you put your kneecaps where your face is.
Now when this War is over and we've captured Kaiser Billy,
To shoot him would be merciful and absolutely silly,
Just send him down to our little lot, among the rats and clay,
And I'll bet it won't be long before he droops and fades away.
BUT WE'RE STILL "MERRY AND BRIGHT."
From *Leo J. [unclear]* (All rights reserved.)

Afb. 13a: Op achterkant Ansicht een gedicht over het verblijf in Blandford, gedateerd 2-7-1917.

Bronnen:

- Alistair Kennedy - George Crabb: The Postal History of the British Army in WW I, 1977
- E.B. Proud: History of British Army Postal Service Vol II 1903-1927, ca. 1981
- Menno Wielenga: Het Engelse Kamp Groningen, 2014
- Ernst Flentge: Het Interneringsdepot Groningen, in jubileumboek "1915-2015, Philatelisten Vereniging Groningen, 2015
- Roger Callens: De Britten in Antwerpen, in Belgaphil Nr. 51, juli 2018

Bijlage A (let op: deze tekst is letterlijk overgenomen uit de oude dienstorder):
Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie No 6070s dd.18 November 1914
Dienstorders, Postdienst.

B.356 - Tot nadere beschikking is in het binnenlandsch verkeer vrijstelling van port verleend voor de verzending door en aan in Nederland geïnterneerde buitenlandsche militairen van:

- brieven (met inbegrip van briefkaarten) tot een gewicht van 20 gram;
- drukwerken en nieuwsbladen tot een gewicht van 100 gram.

De Portvrij te verzenden stukken moeten, voor zooveel zij afkomstig zijn van de bedoelde militairen, aan de adreszijde dragen de aanwijzing:

**Portvrij
Franc de Port
Militaires étrangers internés dans des Pays-Bas**

Stukken welke niet beantwoorden aan de hiervoren genoemde bepalingen, behooren met port te worden belast. Met nadruk wordt voorts onder de aandacht gebracht, dat het medegedeelde in No. 30 van de Verzameling van Voorschriften van het loopende jaar in geen enkel opzicht geldt voor het binnenlandsch verkeer.

NB: Nederlandse militairen hadden bij dienstorder 4293s van 29 augustus 1914 reeds vrijstelling van port, mits zij op de adreszijde het opschrift "Militair" vermelden en hun handtekening.

*****

Aanvulling door de hoofdredacteur:

Ondanks de voorschriften betreffende de tekst van het Portvrijstempel, zien we dat in het uiteindelijke stempel er duidelijk in correct Frans staat: "dans les Pays-Bas" in plaats van "dans des Pays-Bas", zoals hierboven is vermeld.

(afb. is copyright Historische Kring Woudsend)

Vroegste en laatste datum van gebruik takjestempels, franco takjestempels, open takjestempels en pseudo takjestempels

Samengesteld en in overleg met Cees Janssen, Nederlandse Academie voor Filatelie

Bijgewerkt tot en met 22 mei 2023 door Cees Janssen:

Inleiding

Het zoeken naar de vroegste en laatst bekende data van gebruik is door verzamelaars van afdrucken van stempels een bekende bezigheid. Veel verzamelaars hebben voor zichzelf al overzichtjes gemaakt met de door hen gevonden data. Ten behoeve van verzamelaars van stempelafdrucken van de zogenoemde takjestempels is een overzicht samengesteld waarin de data zijn opgenomen die voorkomen in mijn eigen verzameling, aldus Cees Janssen. Tevens zijn er veel aanvullingen ontvangen van andere verzamelaars.

Ik verzoek de verzamelaars van afdrucken van deze stempels hun gegevens te controleren en vroegere of latere data van gebruik, of ontbrekende data en kleuren te melden voor opname in dit overzicht. Dit kunt u melden via pvgredactie@gmail.com (redactie De Grunopost), waarna de (verzamelde) gegevens worden doorgestuurd naar Cees Janssen.

Het takjestempel

In 1865 werd op proef een nieuw type stempel in gebruik genomen. Dit stempel, met een middellijn van 22 mm, was het eerste stempel, waarbij de losse karakters uitsluitend in een binnencirkel werden gemonteerd. De eerste verstrekkingen vonden plaats in mei 1865 aan postkantoren, die tot dan toe geen dagtekeningstempel met uurkarakters hadden ontvangen. Het stempel werd ook verstrekt aan postkantoren die in 1865, 1866 en 1867 werden opgericht. Verder werd het stempel verstrekt aan het tijdelijke kantoor in het Kamp bij de Bildt. Het in 1872 opgerichte postkantoor Sliedrecht ontving eveneens een takjestempel. En ook werd het takjestempel verstrekt als trajectstempel.

Kleur van de stempelinkt

Bij de introductie van het nieuwe stempeltype met takje werden de voorschriften omtrent de stempeling niet gewijzigd.

Volgens voorschrift moest de afdruk van het tweeletterstempel in rode stempelinkt worden aangebracht. Het diende eerst als vertrekstempel op brieven en monsters alsmede als aankomststempel op alle poststukken.

In het jaar 1869 en begin 1870 werd veel paarse inkt gebruikt. Omdat de rode en paarse inkt niet voldeed, kwam daarin wijziging. In Circulaire No. 766 van 9 december 1869 werd voorgeschreven, dat alle stempels met zwarte inkt moesten worden afgedrukt. Daarmee moest op 15 december 1869 worden begonnen en uiterlijk 1 februari 1870 moest dit op alle kantoren gebeurd zijn.

R = rood

V = violet

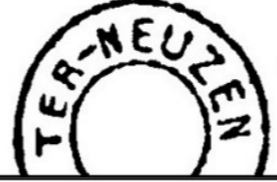

Z = zwart

Omdat ik (Douwe van der Heide, hoofdredacteur) zelf een aantal aanvullingen kan leveren bij de Franco takjestempels - vanuit mijn voorafstempelingverzamelingen - begin ik met deze stempels. De iets oudere "takjestempels", zitten niet in mijn verzamelingen, vandaar.

Franco takjestempels (afdrukken in **zwart**; notatie: jaar - maand - datum)

Postkantoren:

Nummer:	Kantoor:	Verstrekt:	Vroegste datum:	Laatste datum:
FTPK 0001	ALKMAAR	1867-05-07	1870-01-12	1872-11-26
FTPK 0002	ALMELO	1868-08-07	1873-06-14	1875-03-19
FTPK 0003	ALPHEN	1867-05-25	1874-02-25	1875-02-27
FTPK 0004	AMERSFOORT	1868-03-02	1870-03-09	1877-10-05
FTPK 0005	AMSTERDAM	1867-02-16	1868-04-02	1876-09-26
FTPK 0006	APELDOORN	1868-07-16	1869-12-12	1870-02-05
FTPK 0007	APPINGADAM	1868-07-16	1871-07-03	1876-02-15
FTPK 0008	ARNHEM	1868-08-07	1869-11-10	1877-06-10
FTPK 0009	ASSEN	1867-09-24	1872-08-23	1875-06-01
FTPK 0010	BERGEN OP ZOOM	1868-03-02	1868-09-14	1878-03-28
FTPK 0011	BEVERWIJK	1868-12-04	1875-04-15	18??
FTPK 0012	BODEGRAVEN	1870-04-20	1872-12-14	1875-10-26
FTPK 0013	BOLSWARD	1867-03-29	1869-03-16	18??
FTPK 0014	BOMMEL	1868-08-07	1871-01-21	18??
FTPK 0015	BOSKOOP	1871-10-31	1872-08-01	1875-12-20
FTPK 0016	BOXMEER	1869-08-10	1871-08-04	1873-07-19
FTPK 0017	BOXTEL	1869-08-10	18??	18??
FTPK 0018	BREDA	1868-08-07	1868-12-30	1876-11-04
FTPK 0019	BRESKENS	1869-08-10	1871-12-31	18??
FTPK 0020	BRIELLE	1869-04-02	1871-09-22	1874-06-02
FTPK 0021	BRUMMEN	1869-08-10	1873-05-31	1875-02-11
FTPK 0022	CULEMBORG	1869-08-10	1874-04-08	1876-04-19
FTPK 0023	DE LEMMER	1869-04-30	1876-11-29	18??
FTPK 0024	DE RIJP	1871-11-30	1872-10-03	18??
FTPK 0025	DELFSHAVEN	1868-03-02	1875-05-20	18??
FTPK 0026	DELFT	1868-08-07	1870-08-23	1876-12-15
FTPK 0027	DELFIJL	1869-08-10	1870-01-10	1874-05-30
FTPK 0028	DEN HELDER	1868-08-28	1872-12-14	1882-08-30
FTPK 0029	DEVENTER	1868-03-02	1871-08-08	1875-10-15
FTPK 0030	DIRKSLAND	1867-09-12	1874-02-10	18??
FTPK 0031	DOESBORGH	1869-06-19	1871-09-07	1880-12-29
FTPK 0032	DOETINCHEM	1869-08-21	1870-01-31	1882-12-2?
FTPK 0033	DOKKUM	1869-08-21	1870-01-01	1877-10-31
FTPK 0034	DORDRECHT	1868-07-15	1868-12-20	1878-02-02
FTPK 0035	DRAGTEN	1869-08-21	1871-04-01	1881-01-17
FTPK 0036	DRIEBERGEN	1869-11-13	1873-03-27	1874-06-06
FTPK 0037	DRUTEN	1874-08-01	1874-10-30	18??
FTPK 0038	EDAM	1868-12-04	1876-03-02	1877-07-16
FTPK 0039	EINDHOVEN	1868-03-02	1868-04-16	1874-11-13
FTPK 0040	ELBURG	1869-11-13	1871-08-31	18??
FTPK 0041	ENKHUIZEN	1869-04-02	1876-07-13	1878-05-14
FTPK 0042	ENSCHDE	1869-05-19	1869-07-02	1872-05-01

FTPK 0043	FRANEKER	1868-09-14	1872-09-06	1879-04-02	FTPK 0099	RHENEN	1874-08-01	1874-09-30	18??
FTPK 0044	GEERTRUIDENBERG	1869-11-13	1873-03-25	1875-12-24	FTPK 0100	RIJSSSEN	1872-10-12	1873-11-27	18??
FTPK 0045	GINNEKEN	1874-07-01	1875-03-22	1876-09-22	FTPK 0101	ROERMOND	1869-12-21	1870-09-15	18??
FTPK 0046	GOES	1867-02-22	1874-08-10	1876-03-20	FTPK 0102	ROTTERDAM	1867-02-16	1867-02-22	1877-01-25
FTPK 0047	GOOR	1869-11-13	1875-11-02	1876-08-25	FTPK 0103	ROZENDAAL	1869-12-14	1871-02-12	1874-03-18
FTPK 0048	GORINCHEM	1867-03-09	1874-10-30	1882-11-??	FTPK 0104	SAPPEMEER	1874-11-15	1875-06-14	1876-05-24
FTPK 0049	GOUDA	1867-08-31	1868-12-22	1876-09-06	FTPK 0105	SAS VAN GEND	1869-12-14	1873-11-19	18??
FTPK 0050	GRAVE	1868-09-14	1870-03-08	1884-07-11	FTPK 0106	SCHAGEN	1867-06-01	1873-12-08	18??
FTPK 0051	'sGRAVENHAGE	1867-02-16	1867-05-02	1878-01-26	FTPK 0107	SCHEVENINGEN	1869-08-20	1871-08-12	18??
FTPK 0052	GRONINGEN	1868-08-07	1869-07-20	1876-12-12	FTPK 0108	SCHIEDAM	1868-08-26	1868-09-25	1876-03-04
FTPK 0053	HAARLEM	1868-08-07	1869-11-12	1876-06-03	FTPK 0109	SCHOONHOVEN	1869-05-07	1871-08-04	1873-01-04
FTPK 0054	HAARLEMMERMEER	1869-04-02	1869-07-12	18??	FTPK 0110	SITTARD	1869-12-14	1870-03-02	1878-05-12
FTPK 0055	HARDERWIJK	1872-08-31	1873-09-27	1875-07-03	FTPK 0111	SLIEDRECHT	1872-09-27	1873-11-02	1875-02-15
FTPK 0056	HARLINGEN	1868-08-07	1869-08-07	1876-01-15	FTPK 0112	SLUIS	1869-12-14	1871-01-20	1871-06-16
FTPK 0057	HATTEM	1869-11-26	1874-10-02	18??	FTPK 0113	SNEEK	1867-03-09	1869-12-01	1874-01-23
FTPK 0058	HEERENVEEN	1867-02-22	1870-06-22	1876-01-27	FTPK 0114	STEENBERGEN	1869-12-14	1871-07-06	18??
FTPK 0059	HEERLEN	1868-09-02	1875-07-17	18??	FTPK 0115	STEENWIJK	1868-09-14	1871-08-05	1877-09-22
FTPK 0060	HELLEVOETSLUIS	1868-08-07	1872-01-24	18??					
FTPK 0061	HELMOND	1869-11-26	1870-03-12	18??					
FTPK 0062	HENGELO	1866-12-28	1868-12-27	18??					
FTPK 0063	'sHERTOGENBOSCH	1868-03-02	1868-07-14	1875-03-03					
FTPK 0064	HEUSDEN	1867-03-29	1873-02-20	1875-09-03					
FTPK 0065	HILVERSUM	1869-04-20	1869-08-01	1874-07-11					
FTPK 0066	HOOGEVEEN	1869-11-26	1870-01-02	18??					
FTPK 0067	HOOGEZAND	1869-11-26	1870-03-19	18??					
FTPK 0068	HOORN	1868-08-28	1869-03-22	1875-03-31					
FTPK 0069	HULST	1869-11-26	1870-01-06	1874-07-25					
FTPK 0070	JOURE	1874-04-20	1875-08-22	18??					
FTPK 0071	KAATSHEUVEL	1875-04-01	18??	18??					
FTPK 0072	KAMPEN	1869-11-26	1872-06-21	1877-03-02					
FTPK 0073	KOEVORDEN	1869-12-06	1873-05-01	18??					
FTPK 0074	LEERDAM	1867-08-31	1868-04-21	1873-09-19					
FTPK 0075	LEEWARDEN	1867-02-16	1867-12-24	1876-06-24					
FTPK 0076	LEIDEN	1868-04-28	1868-06-25	1878-02-14					
FTPK 0077	LOENEN	1869-04-30	1875-07-16	18??					
FTPK 0078	MAARSSSEN	1869-05-19	1871-12-19	1874-05-19					
FTPK 0079	MAASSLUIS	1869-04-20	1877-06-12	1882-03-2?					
FTPK 0080	MAASTRICHT	1867-07-04	1867-09-21	1873-10-29					
FTPK 0081	MAKKUM	1874-03-31	18??	18??					
FTPK 0082	MEDEMBLIK	1869-04-20	1875-01-24	18??					
FTPK 0083	MEPPEL	1867-09-24	1868-10-10	1878-01-10					
FTPK 0084	MIDDELBURG	1868-08-28	1869-05-12	1877-11-06					
FTPK 0085	MONNIKENDAM	1869-04-20	1869-08-16	1872-07-01					
FTPK 0086	NAARDEN	1869-04-20	1869-07-15	1876-08-07					
FTPK 0087	NIJKERK	1869-12-06	1873-03-03	18??					
FTPK 0088	NIJMEGEN	1868-08-28	1869-01-02	1876-01-03					
FTPK 0089	NOORDWIJK	1869-05-07	1875-05-18	18??					
FTPK 0090	OISTERWIJK	1869-04-29	1870-05-16	1878-04-05					
FTPK 0091	OLDENZAAL	1869-12-06	1872-04-17	18??					
FTPK 0092	ONDERDENDAM	1869-12-06	1874-09-20	1875-03-13					
FTPK 0093	OOSTERHOUT	1869-12-06	1870-05-06	1876-07-04					
FTPK 0094	OSS	1868-11-12	1875-06-30	18??					
FTPK 0095	OUD-BEIJERLAND	1869-05-07	1871-03-14	1876-05-20					
FTPK 0096	OUDENBOSCH	1869-12-14	1873-02-20	18??					
FTPK 0097	OUDEWATER	1869-05-07	18??	18??					
FTPK 0098	PURMEREND	1869-04-20	1871-05-16	1878-10-24					
									
FTPK 0116A	TER-NEUZEN (type I)	1869-12-06	1879-03-05	18??					
FTPK 0116B	TERNEUZEN (type II)	1874-08-28	1876-12-20	1884-07-23					
FTPK 0117	TERBORGH	1869-12-20	18??	18??					
FTPK 0118	TEXEL	1869-05-07	18??	18??					
FTPK 0119	THOLEN	1869-12-20	1873-11-20	18??					
FTPK 0120	TIEL	1869-12-21	1872-03-12	1876-10-14					
FTPK 0121	TILBURG	1866-09-21	1867-06-11	1869-07-04					
FTPK 0122	UTRECHT	1867-02-22	1867-03-12	1876-06-29					
FTPK 0123	VAALS	1869-12-20	18??	18??					
FTPK 0124	VEENDAM	1867-08-09	1871-11-23	18??					
FTPK 0125	VEENENDAAL	1869-12-20	1872-12-26	1873-11-30					
FTPK 0126	VEGHEL	1869-12-20	1873-11-27	18??					
FTPK 0127	VELP	1869-12-20	1871-01-18	1872-12-24					
FTPK 0128	VENLO	1868-12-21	1870-07-10	1875-08-03					
FTPK 0129	VIANEN	1868-04-20	1869-07-04	18??					
FTPK 0130	VLAARDINGEN	1869-12-20	1870-03-22	1875-04-05					
FTPK 0131	VLISSINGEN	1868-03-24	1869-09-10	1874-04-04					
FTPK 0132	VOORSCHOTEN	1872-12-27	1874-09-06	18??					
FTPK 0133	WAALEWIJK	1869-12-27	1874-09-30	18??					
FTPK 0134	WAGENINGEN	1869-06-21	1869-09-22	1873-02-08					
FTPK 0135	WEERT	1869-12-27	1871-06-14	18??					
FTPK 0136	WEESP	1868-09-14	1873-04-02	1879-04-22					
FTPK 0137	WIJHE	1875-07-01	18??	18??					
FTPK 0138	WIJK BIJ DUURSTEDEN	1869-12-27	1874-05-05	18??					
FTPK 0139	WILLEMSTAD	1869-12-27	1874-03-03	1876-05-25					
FTPK 0140	WINSCHOTEN	1869-12-27	1870-03-30	1873-03-11					

FTPK 0141	WINTERSWIJK	1867-03-29	1869-09-24	18??
FTPK 0142	WOERDEN	1869-05-19	1870-06-03	1878-07-13
FTPK 0143	WORKUM	1872-12-27	1873-04-21	1880-04-28
FTPK 0144	WORMERVEER	1869-05-07	1873-02-08	1876-11-24
FTPK 0145	WOUDRICHEM	1868-04-20	1870-05-04	1873-12-03
FTPK 0146	ZAANDAM	1867-03-09	1868-07-26	1875-08-20
FTPK 0147	ZALT-BOMMEL	1870-07-30	1874-09-21	1875-03-28
FTPK 0148	ZEIST	1866-11-06	1868-12-24	1878-06-24
FTPK 0149	ZEVENAAR	1869-12-27	1870-11-02	1873-12-22
FTPK 0150	ZEVENBERGEN	1869-12-27	1870-09-16	1874-07-18
FTPK 0151	ZIERIKZEE	1869-04-20	1870-04-13	1877-05-03
FTPK 0152	ZUTPHEN	1867-02-22	1867-04-12	1876-06-04
FTPK 0153	ZWARTSLUIS	1869-04-30	1871-01-16	18??
FTPK 0154	ZWIJNDRECHT	1871-02-27	1875-01-14	1876-12-05
FTPK 0155	ZWOLLE	1867-03-09	1867-06-15	1875-01-29

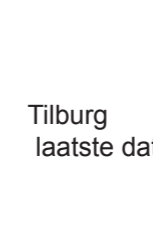
Schiedam
laatste datum: 10 OCT 77

Schoonhoven
laatste datum: 24 OCT 73

Steenwijk
laatste datum: 17 AUG 78

Tilburg
laatste datum: 25 JAN 71

Zwolle
laatste datum: 22 JUL 76

Wijk bij Duurstede
eerste datum: 24 AUG 72

Almelo
laatste datum: 4 JAN 76

Arnhem
vroegste datum: 28 JUN 69

Deventer
vroegste datum: 26 MRT 69

Den Helder
laatste datum: 12 OCT 82

Goes
vroegste datum 11 AUG 72

Hellevoetsluis
vroegste datum: 19 FEB 69

's Hertogenbosch
laatste datum: 26 SEP 77

Purmerend
laatste datum: 11 AUG 80

Roermond
laatste datum: 24 JAN 75

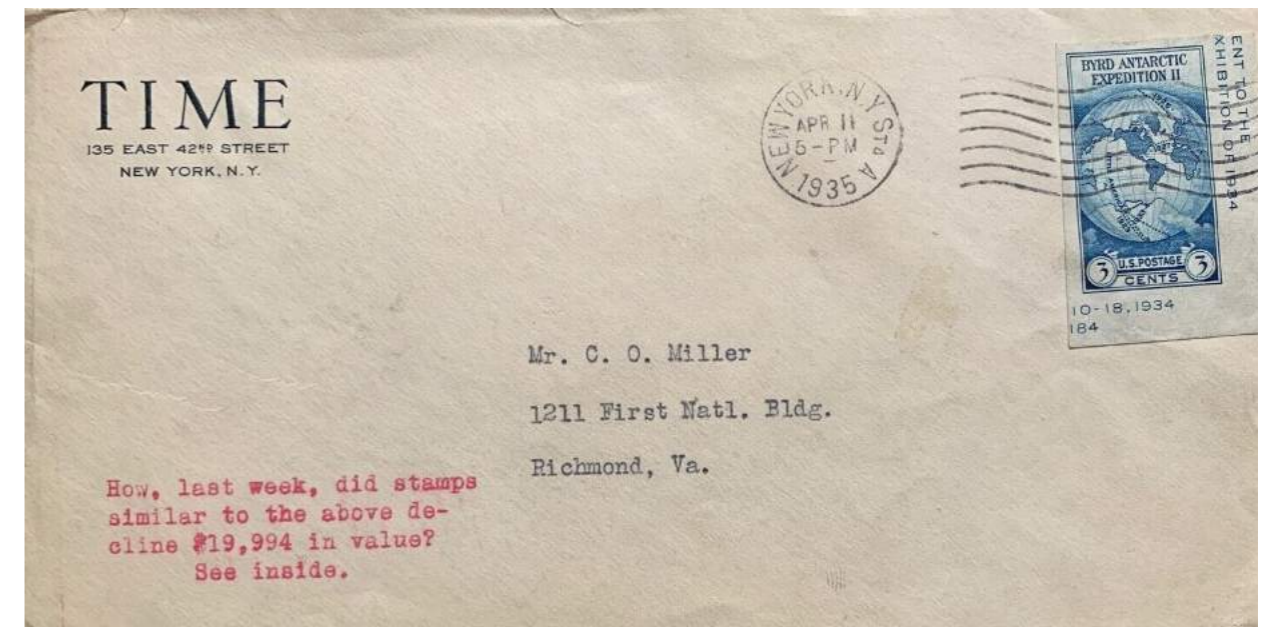
Rotterdam
laatste datum 25 FEB 77

wordt vervolgd

*****

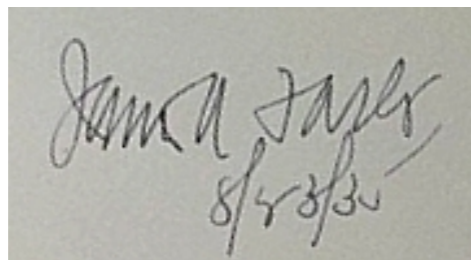
De zogenaamde Farley zegels, deel 3 en slot:

Nog even terug naar Postmaster James Farley, die in de jaren 30 van de vorige eeuw nogal eigenzinnig zelf zegels liet ontwerpen (die soms veel geld oprachten, maar ook verliesgevend konden zijn door zijn herdrukken.

In bovenstaande brief vraagt de afzender zich af of de zegels van de eerdere druk in waarde gekelderd zijn.

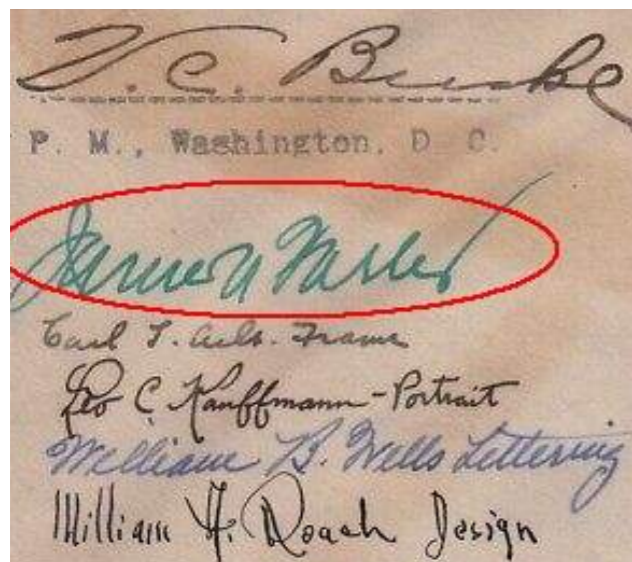
James Farley timmerde graag aan de weg en - behalve de door hem uitgegeven zegels - werden ook poststukken met zijn handtekening veel verzameld (in de USA werden en worden veel vaker dan hier handtekeningen van beroemdheden verzameld, veel meer dan in Europa).

handtekening van Farley uit 1935

Hierboven een brief van Post Master Washinton D.C., V.C. Burke en mede ondertekend door James Farley en medewerkers, aan Miss Viola Wunder in januari 1940. Hieronder een detail van de brief met de medewerkers / ontwerpers van de zegels op deze brief.

Post Master	V.C. Burke
Post Master	James Farley
Frame	Carl Ault
Portrait	Leo Kauffmann
Lettering	William Wells
Design	William Roach

Douwe van der Heide
(slot van deze serie)

Sinds kort is uitgekomen de **5e digitale editie** van de: *“Speciaal Catalogus/Handleiding Combinaties uit Automaatboekjes 2023”*

Uitgebreid wordt uitleg gegeven over de specificaties van Hoofd- Primaire-, Secundaire- en Tertiaire kenmerken. Van al deze kenmerken hebben we ook profielen gemaakt (ter grootte van een postzegel), die u eenvoudig aan uw verzameling kunt toevoegen, opdat u in één oogopslag ziet welke zegels u nog mist, of ter illustratie bij de betreffende zegel of combinatie, om te zien om welk kenmerk het gaat. Digitaal; daardoor hebt u de mogelijkheid alle afbeeldingen 5x te kunnen vergroten.

Wilt u een exemplaar ontvangen, dan kan dat door € 12,50 over te maken op: *NL61 INGB 0683 8730 75 t.n.v. J.M.A.V. Arkenaar o.v.v. Speciaal Catalogus.*

De Catalogus / Handleiding wordt u dan binnen een á twee dagen toegezonden per **WeTransfer** (vanwege de bestandsgrootte van 85MB). *Vermeldt u dus wel uw e-mail adres in uw aanvraag!?*

Ook de 500 profielen zijn beschikbaar. Voor € 5,00 ontvangt u ook deze digitaal, zowel als Pdf-bestand als Publisher-bestand. De laatste kunt u naar believen zelf aanpassen. Het bestandstype is Word, tenzij u liever Pdf heeft. Geeft u dit apart aan.

Met een hartelijke groet, Vera Arkenaar en Hans van Apeldoorn

*****

BORNHOLSTRAAT

Recentelijk kreeg ik een scan onder ogen van een PostNL-stempel van de Bornholmstraat in Groningen. Het betrof een stempel op een bruin formulier dat gebruikt wordt op rolcontainers van PostNL, met pakketten met prioriteit, naar het buitenland. Om een goede scan te hebben van de stempelafdruk wil je een stempel op effen wit papier. Dus op zoek naar die PostNL locatie aan de Bornholmstraat. Niet op internet te vinden! Toen maar d.m.v. streetview, op de computer, door die straat gereden. Je komt dan uit op een adres van het bedrijf Callagher. Via Streetview blijkt achter dit bedrijfspand aan de Uppsalaweg een pand te staan met veel PostNL-auto's. Echter geen enkel PostNL-kenmerk op het gebouw. Dus op de fiets daarheen. Gelukkig was het koffiepauze en had de locatiechef even tijd voor mij en kon ik naar huis met 2 compleet nieuwe zelfinktende tuimelstempels.

De afkorting TGN staat voor **Tijd Gebonden Netwerk**. Binnenkort op de website van de Nederlandse Academie voor Filatelie te zien onder de tab "inventarisatie poststempels."

PARTNER IN
THE GLOBAL
PHILATELIC NETWORK

CORINPHILA

POSTZEGELS, MUNTEN, PRENTBRIEFKAARTEN

UW INTERNATIONALE PARTNER!

China 1897

"Small Dollar – The King of Chinese Philately"

EUR 552.000
CHF 605.000 *
Zürich, juni 2018

Nederlands-Indië

Absolute hoogtepunt, stempelproeven 10 cent op velletjes

EUR 67.600 *
Amstelveen, september 2017

West-Australië, "Inverted Swan"

De meest waardevolle postzegel van Australië

EUR 271.400
CHF 314.600 *
Zürich, juni 2018

EUR 48.800 *
Amstelveen, maart 2016

EUR 382.400
CHF 573.600 *
Zürich, juni 2009

Nederland 1852

Het enige horizontale brugpaar op brief

* Hamerprijs incl. opgeld

Zwitserland 1850

Het 'Winterthur' blok van 8 op brief

CORINPHILA VEILINGEN BV

 AMSTELVEEN - NEDERLAND
INFO@CORINPHILA.NL
TEL. + 31 20 624 97 40
WWW.CORINPHILA.NL

CORINPHILA AUKTIONEN AG

 ZÜRICH - ZWITSERLAND
WWW.CORINPHILA.CH

Hoofdsponsor

 10-11-12 / 06 / 2022
Antwerpia 2022
www.antwerpia2022.be

CORINPHILA - EEN TRADITIE VAN SUCCES

Corinphila maakt deel uit van het Global Philatelic Network met gespecialiseerde postzegelveilinghuizen in vijf landen op drie continenten.

Door onze internationale ervaring en expertise, onze optimale presentatie en een internationaal en vermogend klantenbestand realiseren wij de hoogste prijzen.

Bovendien publiceren wij hardcover veilingcatalogi voor bijzondere verzamelingen op land en op (eigen)naam.

Onze experts adviseren u graag vrijblijvend bij verkoop!